

S. dr Zofia Mołęda

Katecheza dla młodzieży szkół średnich

Temat: „Rodzina jak dzieło sztuki”¹.

I Założenia edukacyjne

1. Cele katechetyczne – wymagania ogólne

Zapoznanie z wybranymi fragmentami nauczania Czcigodnego Sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego na temat rodziny.

2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

Wiedza

Zna koncepcję rodziny, jej funkcje i zadania w ujęciu kard. Stefana Wyszyńskiego;

Umiejętności

Potrafi przedstawić wartość rodziny chrześcijańskiej dla życia i rozwoju człowieka i dla narodu;

Postawy

Świadomie podejmuje pracę nad sobą, sztukę pokonywania siebie, stara się z szacunkiem i miłością budować relacje z innymi. Rozumie potrzebę systematycznego korzystania z sakramentu pokuty i pojednania;

3. Metody i techniki

Rozmowa kierowana, analiza dzieła malarskiego, analiza wybranych fragmentów z nauczania Prymasa o rodzinie, praca w grupach, prezentacja multimedialna, projekt plakatu, mapa myśli w formie drzewa: pień, konary, gałęzie;

---

¹ Zob. Ks. Bp Piotr Jarecki we wprowadzeniu do debaty „Myśląc z Wyszyńskim”: „Rodzina. Wyzwania i szanse współczesnej rodziny”. Dom Arcybiskupów Warszawskich. 19. 12. 2019 r. Jest zamieszczone na stronie internetowej:

<https://warszawa.gosc.pl/doc/6051822.Rodzina-jak-dzielo-sztuki>

4. Środki dydaktyczne

Pismo św., prezentacja multimedialna z dziełami sztuki, historią z pociągu opowiadaną przez kard. Wyszyńskiego, teksty o rodzinie do analizy, tablica, kreda;

5. Korelacja z edukacją szkolną

Język polski – analiza dzieła malarskiego, przedstawienie obrazu rodziny w określonej epoce historycznej, analiza tekstu, tworzenie poprawnej wypowiedzi ustnej i pisemnej;

Historia - kontekst historyczny nauczania kard. Wyszyńskiego o rodzinie²;

Historia sztuki – rozróżnienie dzieł np. rzeźba, obraz itp.;

Etyka – zasady kultury osobistej w życiu rodzinnym i społecznym.

6. Słowa kluczowe

Małżeństwo, rodzina, dzieło sztuki, zadania i funkcje rodziny, naród, praca nad sobą, etyczne zachowania.

II. Przebieg katechezy

W bliskiej perspektywie beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego tj. 12.IX.br. pomódlmy się za Jego wstawiennictwem o dobre duchowe przeżycie tego wydarzenia dla nas i dla całej Ojczyzny.

1. Modlitwa

Boże w Trójcy Świętej Jedyny, Ty w swojej niewypowiedzianej dobroci
powołujesz ciągle nowych apostołów, aby przybliżali światu Twoją Miłość.
Bądź uwielbiony za to, że dałeś nam opatrznościowego Pasterza
Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Tysiąclecia.
Boże, źródło wszelkiej świętości, spraw, prosimy Cię,
naucz nas wiernie kochać Ojczyznę i każdego człowieka,
broniąc jego godności i praw, przebacząc wrogom, zło dobrem zwyciężając.
Za przyczyną Sługi Twojego Stefana Kardynała,
który wszystko postawił na Maryję i Jej zawierzył bez granic,
błogosław nam i naszym rodzinom
w trwaniu przy Chrystusie i Jego Ewangelii.
Amen

---

² „Niezwykle ważny jest kontekst historyczny nauczania Prymasa o rodzinie, a więc okoliczności czasu i miejsca w którym ono powstało. Należy wymienić trzy kluczowe okresy kształtowania się nauczania o rodzinie.

Pierwszy, to Wielka Nowenna lata 1956 - 1966. (...) rok IV 1960 -61 poświęcony obronie małżeństwa pod hasłem: „Małżeństwo sakrament Wielki w Kościele. Rok V 1961 -62 poświęcony rodzinie pod hasłem: „Rodzina Bogiem silna”.

Drugi niezwykle ważny okres to dekada lat siedemdziesiątych, w których nasilają się w społeczeństwie postawy opozycyjne wobec systemu i coraz wyraźniej artykułowane są przez Kościół katolicki postulaty wolnościowe.

Trzeci okres związany z falą strajków latem 1980 oraz powstaniem NSZZ Solidarność”.

Zob. Dr Michał Białkowski. Wykład pt. „Rodzina w nauczaniu Stefana kard. Wyszyńskiego”. 19. 12. 2019 r.

<https://warszawa.gosc.pl/doc/6051822.Rodzina-jak-dzielo-sztuki>

2. Sytuacja egzystencjalna

Dziś na katechezie zastanowimy się nad istotą rodziny.

Co Waszym zdaniem może pomóc w zrozumieniu pojęcia rodziny?

(Wypowiedzi młodzieży...).

Jak myślicie, czy dzieło malarskie, obraz znanego artysty może nam przybliżyć piękno życia rodzinnego? (Wypowiedzi młodzieży...).

Katecheta wyprowadza wniosek i wprowadza w temat lekcji.

Na podobieństwo rodziny do dzieła artystycznego wskazał już ks. kard. Stefan Wyszyński.

Dlatego tematem dzisiejszej katechezy są słowa Prymasa: **Rodzina jak dzieło sztuki**.

Zapraszam Was teraz do obejrzenia obrazów: prezentacja.

Krótką rozmowa z młodzieżą na temat treści przedstawionych na obrazach...

Obrazy te są zróżnicowane pod względem historycznym i społecznym. Mimo zmieniających się epok rodzina jest wartością trwałą.

Jak sądzicie, co jest potrzebne do stworzenia dzieła sztuki i do życia w małżeństwie i w rodzinie?

(Wypowiedzi młodzieży można zapisać w tabeli).

Co jest potrzebne do stworzenia dzieła sztuki i do życia w małżeństwie i w rodzinie?

Dzieło sztuki	Małżeństwo - rodzina
Przygotowanie artysty np. studia...	Przygotowanie do małżeństw zaczyna się w rodzinie, w integralnym rozwoju osobowym, gdzie wszystkie sfery człowieka są jednakowo ważne: biologiczna, intelektualna, moralna i duchowa, w odpowiedzialnym bezpośrednim przygotowaniu do sakramentu małżeństwa...
Artysta myśli o koncepcji dzieła, które chce wykonać....	Poznanie prawdy czym jest prawdziwa miłość, na czym polega powołanie do małżeństwa, jakie są jego funkcje i zadania w zamyśle Stwórcy...
Artysta wybiera materiały np. płótno (ich jakość), kolory, barwy...	Praca nad sobą, formacja duchowa, życie sakramentalne: sakrament pokuty i pojednania, niedzielna Eucharystia, modlitwa o dobrego męża, o dobrą żonę...
Zaangażowanie w tworzenie dzieła, czas, cierpliwość, trud, wysiłek, bo artysta widzi finalne piękno dzieła sztuki...	Kultura osobista, szacunek, kształtowanie chrześcijańskiej hierarchii wartości, umiejętność przebaczenia, dialog, wspólne poszukiwanie prawdy, coraz dojrzałe przeżywanie sakramentalnej przysięgi

	małżeńskiej, miłość, wierność..., bo w małżeństwie, tym finalnym dziełem jest i ma być szczęśliwa rodzina ...
--	---

Zauważcie, że przygotowanie do zadań, które wypełnia rodzina wymaga dużego zaangażowania i wiedzy.

3. Wiara i życie chrześcijan

Pracując w grupach **zapoznacie się z nauczaniem Prymasa Tysiąclecia o zadaniach stojących przed rodziną.**

Katecheta dzieli uczniów na 6 grup. Podaje teksty do analizy z pytaniem, załącznik nr 1.

Po przedstawieniu przez młodzież wyników z pracy w grupach, katecheta konkluduje: (Można pokazać fotografię rodziny Wyszyńskich, jest w prezentacji multimedialnej...).

Z dzisiejszej katechezy opartej na nauczaniu kard. Stefana Wyszyńskiego wynosimy obraz rodziny jako piękne powołanie życiowe, jako doniosłe i odpowiedzialne zadanie życiowe, niezwykle pożyteczne dla wszechstronnego rozwoju człowieka i całego narodu.

4. Zastosowanie życiowe

Odsłuchanie historii opowiedanej przez kard. Wyszyńskiego z podróży w pociągu <https://www.youtube.com/watch?v=ib24eL6T5xc> (od 0:25 do 4:55)

5. Zapis do zeszytu tematu lekcji.

6. Ewaluacja realizacji tematu.

Proponuje się przeprowadzić za pomocą notatki do zeszytu. Może to być metodą mapy myśli w formie drzewa: pień, konary, gałęzie.

Praca domowa

Uzasadnij, że nauczanie Prymasa na temat rodziny jest niezwykle aktualne i wciąż atrakcyjne.

Zaprojektuj plakat pt. „Rodzina w nauczaniu Prymasa Wyszyńskiego”.

Modlitwa

Pomódlmy się dziś i w przyszłości w rodzinach przez Was założonych Słowem Bożym z Listu do Efezjan:

„Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni. Przebaczajcie sobie, tak jak i Bóg nam przebaczył w Chrystusie. Bądźcie więc naśladowcami Boga, jako dzieci umiłowane,

i postępujcie drogą miłości, bo i Chrystus was umiłował i samego siebie wydał za nas w ofierze..." Ef 4, 32 ; 5, 1-2.

Załącznik nr 1

Grupa I

Jak Prymas definiuje rodzinę?

Rodzina według Prymasa Wyszyńskiego definiowana jest jako wspólnota miłości i życia³. Podstawą życia rodzinnego jest miłość. Dzięki wzajemnej miłości małżonków rodzi się nowe życie, bowiem miłość małżeńska w naturalny sposób zmierza ku rodzicielstwu. Prawdziwa miłość małżeńska rozdaje siebie dzieciom, by one miały także udział w miłości rodziców i szczęściu samego Boga, który powołuje rodziców do miłości twórczej. U początków rodziny jest dziecko, które sprawia, że małżeństwo staje się rodziną, a mieszkanie domem. A zatem dziecko zapoczątkowuje istnienie rodziny. Staje się też łącznikiem małżonków – rodziców z samym Bogiem. Każda konkretna rodzina jest dziełem Bożym, jest też przedmiotem troski Boga i Jego opieki.

Grupa II

Dlaczego rodzina według Prymasa jest porównana do dzieła sztuki?

W jednym ze swoich przemówień ks. Kard. Wyszyński porównał rodzinę do dzieła sztuki. Mówił, że prawdziwe dzieło jest tworzone z wielkim trudem. Natomiast, jeśli przychodzi łatwo, to bardzo często jest szmirą. I podobnie jest z rodziną, by była prawdziwym dziełem wymaga trudu, zwycięstwa nad samym sobą każdego z jej członków, począwszy od małżonków. A ze względu na ludzkie słabości i egoizm gwarantem tego zwycięstwa jest Bóg. I dlatego tylko rodzina Bogiem silna może być i jest prawdziwym dziełem sztuki.

---

³ Teksty zamieszczone w konspekcie i w prezentacji multimedialnej pt. „Rodzina jak dzieło sztuki” o nauczaniu Prymasa Wyszyńskiego na temat rodziny są autorstwa P. dr Michała Białkowskiego. Można je znaleźć w wykładzie z dn. 19. 12. 2019 r. na stronie internetowej:

<https://warszawa.gosc.pl/doc/6051822.Rodzina-jak-dzieło-sztuki>

Grupa III

W jaki sposób życie małżeńskie pomaga osiągnąć świętość?

W chwili ślubu kobieta i mężczyzna tworzą nową wspólnotę, podejmując realizację wielkiej instytucji Bożej. Jeżeli małżonkowie starają się żyć według myśli Bożej, ich wspólne życie rodzinne staje się dla nich źródłem rozwoju duchowego, świętości i głębokiej satysfakcji.

Miłość ludzka, miłość małżeńska i miłość rodzicielska nie jest łatwa. Trzeba o nią zawsze zabiegać i uczyć jej od najmłodszych lat. W nauczaniu się ofiarnej miłości ważna jest także atmosfera w domu rodzinnym, pełna dobroci i szacunku. (...) Bo nie sztuka jest odnieść zwycięstwo nad żoną, nie sztuka jest odnieść zwycięstwo nad mężem, ale nad sobą samym. To jest już trochę trudniej, ale to jest rzecz możliwa. I małżeństwo tzw. „mutuum adiutorium”, wzajemna pomoc dwojga, polega na tym, że odnoszą ciągle zwycięstwo każde nad sobą. (...) Człowiek musi niesłuchanie nad tym pracować, żeby te cnoty, tę jakość umiejętności współżycia ciągle w sobie wypracowywać.

Grupa IV

Jak rodzice mogą uczyć prawd wiary i zasad moralnych swoje dzieci?

Nauczanie Prymasa o rodzinie, jako kościele domowym wiąże się z konkretnymi zadaniami, które stawiane są rodzinie. Są to: dawanie świadectwa o Panu Bogu, który jest Miłością, uświęcanie życia małżeńskiego i rodzinnego w codzienności, „communio personarum”, poszanowanie godności osoby ludzkiej, służba życiu, realizacja społecznego powołania małżeństwa.

Grupa V (poszczególne funkcje można rozdzielić między uczniów w grupie)

Przedstaw istotę poszczególnych funkcji rodziny według Prymasa.

Prymas w swoim nauczaniu często i jasno powracał do tematu funkcji rodziny. Szczególnie mocno akcentował: funkcję prokreacyjną, opiekuńczo-wychowawczą, funkcję ekonomiczną, religijną.

W kontekście tej podstawowej funkcji małżeństwa i rodziny, tj. prokreacyjnej mówił, że wymaga ona od małżeństwa wiedzy, umiejętności i przyjmowania odpowiednich postaw związanych z odpowiedzialnym rodzicielstwem. Zauważył też, że sfera seksualna człowieka rozdzielana jest od funkcji prokreacyjnej. Seksualność wydaje się oddzielać od odpowiedzialności i obowiązków, stając się czynnością fizjologiczną, a nawet rozrywką.

Nie mniej ważna jest funkcja opiekuńczo-wychowawcza, która, jak mawiał winna zmierzać w kierunku uszanowania osobowości człowieka i prawa poszanowania jego zadań życiowych

i obowiązków. Musi iść po tej linii, aby jak najlepiej uzdolnić człowieka do wypełnienia z godnością jego posłannictwa na ziemi.

Odnosząc się do funkcji ekonomicznej Prymas apelował, by dobra materialne nie przystaniały człowiekowi jego powołania, znaczenia człowieczeństwa i godności osoby ludzkiej. Postępując się nimi człowiek ma pamiętać, że istnieje pewien ład, który ma być normowany przez zasadę miłości, podstawową zasadę. Każdy człowiek, a tym samym każda rodzina ma prawo do pracy zarobkowej we własnej Ojczyźnie. Godność warunków pracy, płacy ustalonej według nakazów sprawiedliwości, posiadania prywatnej własności, czy warunków pracy zgodnych z obowiązkami i potrzebami małżeńskimi, macierzyńskimi i rodzinnymi. Między innymi postulował, aby kobieta po urlopach macierzyńskich powracająca do pracy mogła podejmować zatrudnienie w wymiarze ½ etatu, za które, zgodnie z myślą Prymasa, miała otrzymywać wynagrodzenie za cały etat.

Rodzina, jak mówił Prymas, powinna wypełnić również funkcję religijną. Podkreślał znaczenie chrześcijańskiej rodziny i wartości wychowania religijnego w rodzinie. W Liście Pastorskim do Rodziców katolickich z 1950 roku wzywał:” jesteście ludźmi, rodzicie ludzi i macie prawo do wychowania ich po ludzku. Nie ma wychowania ludzkiego bez wychowania religijnego. Jesteście istotami rozumnymi, jesteście istotami wolnymi. Do zasadniczych znamion wolności należy wolność oddziaływania na swoje dzieci zgodnie z rozumnym porządkiem rzeczy. Macie w rodzinach stworzyć środowisko wszechstronnej formacji waszych dzieci: duchowej, moralnej, obywatelskiej i religijnej. Bóg musi się czuć dobrze w waszych rodzinach”.

Grupa VI

Dlaczego rodzina według Prymas Wyszyńskiego jest bardzo ważna dla rozwoju człowieka i dla narodu?

Rodzina jest źródłem z którego bierzemy życie, pierwszą szkołą uczącą nas myśleć, pierwszą świątynią w której uczymy się modlić. Zdrowa biologicznie i moralnie rodzina przedłuża byt narodu, zabezpiecza jego tożsamość i dziejowy rozwój.

Rodzina jest naturalnym sprzymierzeńcem narodu. Naród bez rodziny ginie. Rodzina ma dla nas wartość polskiej racji stanu, naszego być albo nie być.